

Keikyän kappeliseurakunta

Keikyän halki virtaa vuolas Kokemäenjoki. Keikyän elinhermo on ollut Kokemäenjoki monine koskineen. Keikyän alue kuului keskiajalla kiinteästi **Suur-Huittisten** emäseurakunnan yhteyteen. Suur-Huittinen Kokemäen ja vanhan Sastamalan välissä käsitti 1500-luvulla Sammun, Keikyän, Punkalaitumen ja Vampulan neljännekset. Pohjoisin neljännes oli **Keikyän neljännes**, joka käsitti myös koko Kouvatsan Sammun kylän rajalle asti ja puolet Karhiniemen kylästä. Vuoden 1540 maakirjan mukaan Keikyän neljännekseen kuului 20 kylää ja 82 taloa. Vanhimmat Keikyän kylistä olivat asutettuja jo ennen 1200-luvun loppua.

Kun Keikyässä ei vielä ollut omaa saarnahuonetta, jumalanpalveluksia pidettiin isoissa taloissa, muun muassa Tervaportissa vuonna 1653.

Saarnahuone, 1687

Keikyän neljännekseen valmistui oma saarnahuone Hellänmäkeen keväällä **1687**. Saarnahuone oli pieni ja vaatimaton, samoin irtaimisto. Kellotapulia ei ollut, vaan kirkon sisällä oli pieni metallikello. Altaritaulu oli, mutta tarkempia tietoja siitä ei ole.

Huittisten **kirkkoherra Johannes Keckonius** toimitti Keikyän saarnahuoneessa ensimmäisen jumalanpalveluksen helatorstaina **5. toukokuuta 1687**. Emäseurakunnan papit kävivät joka kolmas sunnuntai saarnaamassa Keikyässä. Piispantarkastuksessa vuonna 1731 annetun määräyksen mukaan keikyäläisille riitti kaksi jumalanpalvelusta seitsemässä viikossa. Huittisten emäkirkon lisäksi keikyäläiset voivat mennä kuuntelemaan Tyrvään pappien saarnoja. Vanhukset ja sairaat saivat ripin ja ehtoollisen omassa pyhäkössä. Omaa hautausmaata keikyäläisillä ei ollut, vaan vainajat siunattiin Huittisiin.

Toinen kirkkorakennus, 1830

Keikyän saarnahuoneen kunto todettiin huonoksi vuoden 1828 rovastintarkastuksessa, joten kulmakuntalaiset päättivät uudesta kirkosta. **Huittisten kirkkoherra Wilhelm Åkerman** ja keikyäläiset katsoivat ensimmäisen saarnahuoneen olleen yksityinen, eikä asiassa otettu yhteyttä tuomiokapituliin. Piirustukset tornilliseen ristikirkkoon valmisti kirkkoherra Åkerman. Vanha kirkkorakennus purettiin ja uuden kirkon **rakennusmestariksi** valittiin **Kalle Ängbäck** Karkusta.

Tämä Keikyän toinen kirkkorakennus valmistui 21. heinäkuuta **1830**. Rovasti Åkerman kehui kirkon vihkipuheessa rakennusmestari Ängbäckkiä sanoin: *Ahkera, huolellinen ja erinomaisen taitava*. Ensimmäisen **kirkonkellon** kellotapuliiin valoi vuonna **1835 Mikko Rostedt** Luvialta. Vuonna 1878 Huittisten kirkosta saatiin altaritauluksi **taidemaalari Jonas Bergmanin** vuonna 1753 maalaama **Vanha Simeon Jeesus-lapsi sylissä**.

Itsenäistyminen, 1919

Entiseen tapaan Huittisten emäkirkon papit pitivät vuorotellen jumalanpalveluksen Keikyässä joka neljäs sunnuntai. Keikyäläiset turvautuivat usein Kiikan kappalaiseen, kun he halusivat päästä vihille tai saada lapsensa kastetuiksi. Kirkonkokouksessa vuonna **1873** keikyäläiset asettivat virallisesti ja yksimielisesti tavoitteeksi nostaa saarnahuonekunta kappeliseurakunnaksi. Asiamiehenä hallintokäsittelyssä toimi **pankinkasööri Peter Wilhelm Gallén** Tyrväältä. Kuvernööri asettui keikyäläisten kannalle, mutta tuomiokapitulilla oli kielteinen asenne perustuen muun muassa pappien arvioituihin palkanalennuksiin ja senaatti hylkäsi hakemuksen.

Keikyällä oli edellytyksiä kappeliksi, koska siellä oli kirkko, lukkari ja suntio, mutta kappelihanke ei edennyt. Maaliskuussa **1886** keikyäläiset päättivät ryhtyä järjestämään jumalanpalveluksia kirkossaan joka sunnuntai, vaikka eivät saisikaan apua emäseurakunnan papeilta. **Kansakoulunopettaja Kustaa Malakias Olander** otti toimittakseen jumalanpalveluksen ja tätä käytäntöä jatkoi **opettaja F. Kärnä**.

Keikyä teollistui 1900-luvun vaihteessa. Kappelihankkeen sijaan Keikyä lähti pyrkimään suoraan itsenäiseksi seurakunnaksi ja etujen ajajina toimivat tehtailija, **kauppaneuvos Alfred Viljanen** ja **opettaja J. Oskari Salonen**. Kesäkuussa 1905 Keikyän kirkossa pidetyssä kokouksessa keikyäläiset päättivät pyytää tuomiokapitulilta alueensa erottamista itsenäiseksi seurakunnaksi. Huittisten kirkonkokous vuonna 1906 piti sitä suotavana. **Senaatti** antoi 3. maaliskuuta **1908** päätöksen itsenäisen **Keikyän seurakunnan** perustamisesta. Itsenäistymistä viivyttivät vielä omaisuuden jako ja papiston palkkaus. Tuomiokapitulien suostumuksella tuleva seurakunta sai palkata vuonna **1917** ensimmäisen oman pappinsa. Väliaikaiseksi **saarnaajaksi** määrättiin **Aarne Vilhelm Törn**. Valtioneuvosto julisti **17. kesäkuuta 1919 Keikyän itsenäiseksi seurakunnaksi**.

Keikyän kolmas kirkko, 1912

Senaatin annettua vuonna 1908 päätöksen itsenäisen Keikyän seurakunnan perustamisesta todettiin, että Keikyään pitäisi rakentaa uusi kirkko. Saarnahuone oli liian vaatimaton. Keikyä sai kolmannen eli **nykyisen kirkkonsa** vuonna **1912** noin sadan metrin päähän vähän korkeammalle paikalle kuin entinen. On muisteltu, että tehtailija Viljanen halusi nähdä työpaikalleen pyhäkön katon. Vanha kirkkorakennus purettiin 1911 ja materiaaleja käytettiin uuden kirkon rakennustarvikkeina. Rakennustöiden aikana jumalanpalvelukset pidettiin Keikyän kansakoululla.

Uuden puisen jugend-kirkon suunnitteli **arkkitehti Josef Stenbäck** ja senaatti hyväksyi piirustukset 1910. Kirkon pystytti keikyäläinen **rakennusmestari Kalle A. Honkasalo**. Työ valmistui syksyllä **1912** ja kirkon vihki samana vuonna **rovasti Wilhelm Lindstedt**. **Kirkkoneulot** ostettiin Lokomon tehtailta Tampereelta ja **urut** Kangasalan urkutehtaalta **kauppaneuvos Viljasen lahjoitusvaroin**. Jonas Bergmanin maalaama alttaritaulu siirrettiin uuteen kirkkoon.

Keikyän kirkossa on tehty laajat korjaustyöt vuosina 1962 ja 1996–1997. Kuusikymmentäluvun peruskorjauksen yhteydessä alttaritaulu korvattiin **puuristillä**. **Arkkitehti Aulis Jääskeläinen** palautti yhdeksänkymmentäluvun korjauksessa Keikyän kirkkoon sen alkuperäisen stenbäckiläisen ilmeen, ja konservoitu Bergmanin maalaus palautettiin kirkon alttaritauluksi. Kirkko otettiin käyttöön juhlallisesti **22. joulukuuta 1997**. Toimitusta johti **lääninrovasti Arto Jaatinen**, saarnan piti Hiippakunnan **pääsihteeri Ilkka Kantola** ja liitturgina toimi **kirkkoherra Markku Järviö**. Kirkkotekstiilit olivat **tekstiilitaiteilija Annikki Linturin**.

Kirkkoherroja ja muita henkilöitä

Keikyä ei saanut vakinaista viranhaltijaa ennen lopullista itsenäistymistään. Ensimmäisenä ja väliaikaisena pappina toimi **Aarne V. Törn**, samoin väliaikaisina **Sakari Loimaranta** ja **Frans Arvi Kaukoma**. **Ensimmäinen vakituinen kirkkoherra Armas Eevald Herva** viihtyi Keikyässä ainoastaan kaksi vuotta 1.5.1920 lähtien. Seuraava vakituinen **kirkkoherra Urho August Peltonen** asetettiin virkaan 22. lokakuuta 1923 piispantarkastuksessa ja hän teki täyden työpäivän keikyäläisten hyväksi, yhteensä 36 vuotta. Virkaanasettamisen suoritti **arkkipiispa Gustaf Johansson**.

Seurakuntalaisten keskuudessa kirkkoherra Peltonen tunnettiin pidettynä ja leppoisana miehenä. Maria Ranta-Järviö kertoo toimittamassaan kirjassa tarinan kirkkoherran myllymatkasta. Hän [kirkkoherra] vei Keikyän myllyyn viljaa jauhettavaksi ja siellä joku vanha mies Raukonjuuresta luuli sitä jonkun talon trenkiks ja sano, että ”vies poika noin minunkin pussini tonne myllyparveen ko näytät niin priski ko”. Kirkkoherra otti kumpaankin kainaloonsa säkin ja lähti viemään. Työmies tarjosi hänelle tupakkaa. Peltonen oli tupakkamiehiä, ja mies kysy ”Kenes miehiä sä oikein oot?” ”No kyllä ne mua Keikyän kirkkoherraks sannoo”, Peltonen vastasi. Mies säikähti, että kuinka hän nyt kirkkoherralle noin meni sanomaan. Peltonen sanoi vain: ”Ei se mitään. Säkit on siellä vietynä ja kyllä vien ne takaisinkin, jos tarttee.”

Kirkonisännät eli kirkkoväärtit huolehtivat seurakunnan varainhoidosta ennen taloudenhoitajia. Keikyässä oli monia pitkäikäisiä kirkonisäntiä muun muassa **talollinen Juha Heikinpoika Toperi** Villilästä ja **maanviljelijä Juho Kustaa Järä** Potilasta.

Musiikki on ollut keskeinen ja suosittu osa seurakunnan toimintaa. 1600-luvun lopulla pidetyissä jumalanpalveluksissa käytettiin esilaulajaa ja sellaisena toimi muun muassa **Tuomas-isäntä Hellilän Alatalosta**. Muita pitkäaikaisia laulajia olivat 1700-luvun lopulla **Mikko Jaakonpoika Stenberg** ja 1800-luvulla **Juha Matinpöika Forsell**. Ennen seurakunnan itsenäistymistä lukkarin tehtäviä hoitivat **Lars Theodor Pahlman** ja **Frans Murto**. Kun urut asennettiin kirkkoon vuonna 1917, Murrolle jäi laulun johto ja opettaja J. Oskari Salonen huolehti soittamisesta. Itsenäisen seurakunnan ensimmäinen **lukkari-urkuri** oli **Toivo Valenius** ja pitkäaikaisesti seurakunnan musiikkityöstä vastasivat **lukkari-urkuri Kosti Äimälä** 30 vuotta, **kanttori Toivo Tenkanen** ja **kanttori-urkuri Aino Kaitoniemi**.

Diakonia- ja lähetystyö, rippi- ja pyhäkoulutyö sekä lapsi- ja nuorisotyö on ollut seurakunnassa aktiivista.

Seurakunnan kiinteistöjä ja muistomerkkejä

Vatkan talo Villilästä ostettiin pappilaksi vuonna **1920** ja siirrettiin nykyiselle kauniille paikalle Kokemäenjoen rantaan. Rakennukset valmistuivat vuoden 1924 aikana. Tämä Keikyän vanha pappila siirtyi yksityisomistukseen vuonna 2001.

Hautausmaan ohjesääntö hyväksyttiin vuonna 1916 ja kirkkotarhaa ympäröivä kiviaita valmistui vuonna 1920. Hautausmaan hoidosta ja **suntion** tehtävistä huolehtivat useiden vuosikymmenien ajan **Kalle Oskar Ilén** ja hänen kuoltuaan poikansa **Kalle Maurits Ilén**.

Vanhan kirkon tontille pystytettiin vuonna **1939** Keikyän ensimmäisen pyhäkön muistomerkki. Sankarihaudan kivisen muistomerkkin Keikyän hautausmaalle suunnitteli ja valmisti **kivenhakkaaja Väinö Syrén** vuonna 1954 **arkkitehti Henno Kamppurin** lausunnon mukaan. Hautausmaalla on vuonna 1918 punaisten puolella surmansa saaneiden muistomerkki ja Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkki. Hautausmaan laajennusosan vihkimisen toimitti 4. syyskuuta 1983 **lääninrovasti Timo Kökkö**, häntä avustivat Kiikan **kirkkoherra Antti Heikkilä**, Keikyän entinen **kirkkoherra Veikko Tommila**, **kirkkoherra Osmo Harjula** sekä **opettaja Jorma Nuotio**.

Arkkitehtuuritoimisto **Maarit ja Aarni Holttisen** suunnittelema Keikyän **seurakuntatalo** valmistui keväällä 1976. **Arkkipiispa Martti Simojoki** toimitti seurakuntatalon vihkimisen. Salin seinää koristaa **seinäreliefi Elämän polveilu**, joka toimii alttaritauluna. Kahvion seinälle seurakunta hankki **Hellikki Uusheimon** maalaaman taulun Keikyän vanhasta kirkosta.

Seurakunnalla on **Aurajärvellä ranta-alue** virkistyskäyttöä varten.

Nykyisyys

Keikyän kunnan ja Kiikan kunnan yhdistyttyä 1.1.1981 Äetsän kunnaksi, seurakunnat muodostivat yhteistä taloutta ja hallintoa hoitamaan Äetsän seurakuntayhtymän. Vuonna 2009 Keikyä liittyi kappeliseurakuntana silloin perustettuun Sastamalan seurakuntaan ja **kirkkoherra Olavi Sorva** jatkoi kappalaisena. Nykyisin Keikyän kappeliseurakunnasta vastaa **pastori Jouni Pihlajamaa**.

Teksti: Arja Valtonen

Lähteet

Lähteenoja, Aina: Suur-Huittisten pitäjän historia vuoteen 1639. Huittisten kunta, 1949.
Pietilä, Esko: Kotiseutumme muistot. Tyrvään seudun Kotiseutuyhdistys, 2002.
Ranta-Järviö, Maria toim.: Keikyän seurakunta eilen ja tänään 1917-1997. Keikyän seurakunta, 1997.
Salonen, Martta, laatinut: Keikyän kunnan kunnalliskertomus vuodelta 1970 ja 50-vuotishistoriikki. Keikyän kunta, 1971.
Vartiainen, Juha toim.: Alttaritauluja Suomen kirkoista. Readme.fi, 2008.
Viikki, Raimo: Suur-Huittisten historia II n. 1639-1860. Huittisten kauppala, 1973
Viikki, Raimo: Suur-Huittisten historia III 1 ja 2. Huittisten kaupunki, 1989 ja 1990.
Viikki, Raimo: Suur-Huittisten historia IV. Pitäjyhteisö lääkitsee haavansa 1918-1939. Huittisten kaupunki, 2000.
Sastamalan seurakunta, <https://www.sastamalanseurakunta.fi/>, viitattu 20.1.2020
Paikallisasiantuntija Tuula Heinonen, 19.2.2020
Sastamalan seurakunta, pastori Jouni Pihlajamaa, haastattelu 11.2.2020

Sisällys

Keikyän kappeliseurakunta	1
Saarnahuone, 1687	1
Toinen kirkkorakennus, 1830	1
Itsenäistyminen, 1919	1
Keikyän kolmas kirkko, 1912	2
Kirkkoherroja ja muita henkilöitä	2
Seurakunnan kiinteistöjä ja muistomerkkejä	3
Nykyisyys	4
Lähteet	4